

زانكوۆى كوۆمار

بوۆ زانست و تهكنهلوؤجيا

پهیرهونامهى كارمهندان

۲۰۱۹ - ۲۰۱۸

ئۆفيسى سهرچاوه مروییهكان

پېرست

1 به شی په کهم: د روزانه

1. ریسا و رینمای تایبەت به کارمەند: 1
- 1.1 به شه کانی په پره و نامه: ئەم په پره و نامه به له سنی به شدا کۆدە بێته وه. 1
- 1.2 مەبەست له م ریسا و رینمایانه 1
- 1.3 روونکردنه وه کان 1
- 1.4 هه موارکردن 1
- 1.5 ده ستیشخه ری 1
- 1.6 وه رزی پید اچوونه وه 1
- 1.7 بلا و کردنه وه ی هه موار کراوه کان 1
2. زانکۆی کۆمار بۆ زانست و تهکنه لۆجیا: 2
- 2.1 پښه کی میژوویی 2
- 2.2 دیدی زانکۆ 2
- 2.3 په یامی زانکۆ 2
- 2.4 نامانجه کانی زانکۆ 2
- 2.5 به ها و پتوهره ئاکاریه کان 2

4 به شی دووهم: پساکان

1. ناویشانی پۆست و کارنامه 4
- 1.1 ئاستی به کهم (کارگێری): 4
- 1.2 ئاستی دووهم (یاریده ده ری سه رۆک بۆ کاروباری کارگێری و دارایی): 4
- 1.3 ئاستی سێهه م (به رپوه به ری به ش): 4
- 1.4 ئاستی چوارهم (یاریده ده ری به رپوه به ر): 5
- 1.5 ئاستی پینجه م (سه ره شتیار): 5
- 1.6 ئاستی شه شه م (ریکخه ر): 5
2. بۆلینکردنی کارمەند به پیتی کاتی ده وام 5
- 2.1 کارمەند به ده وامی ته واو: 5
- 2.2 کارمەند به نیوه ده وام: 5
- 2.3 کارمەند به ئەرکیکی تایبەت: 6
3. گرپه ستنی کارمەند 6
- 3.1 کارمەند به ده وامی ته واو 6
- 3.1 کارمەند به نیوه ده وام 6
4. سه رچاوه ی گرپه سته کانی زانکۆی کۆمار بۆ زانست و تهکنه لۆجیا 6
5. کۆتایه اتنی گرپه ست 6
6. پپرکردنه وه ی پۆسته کان به ده وامی ته واو 6

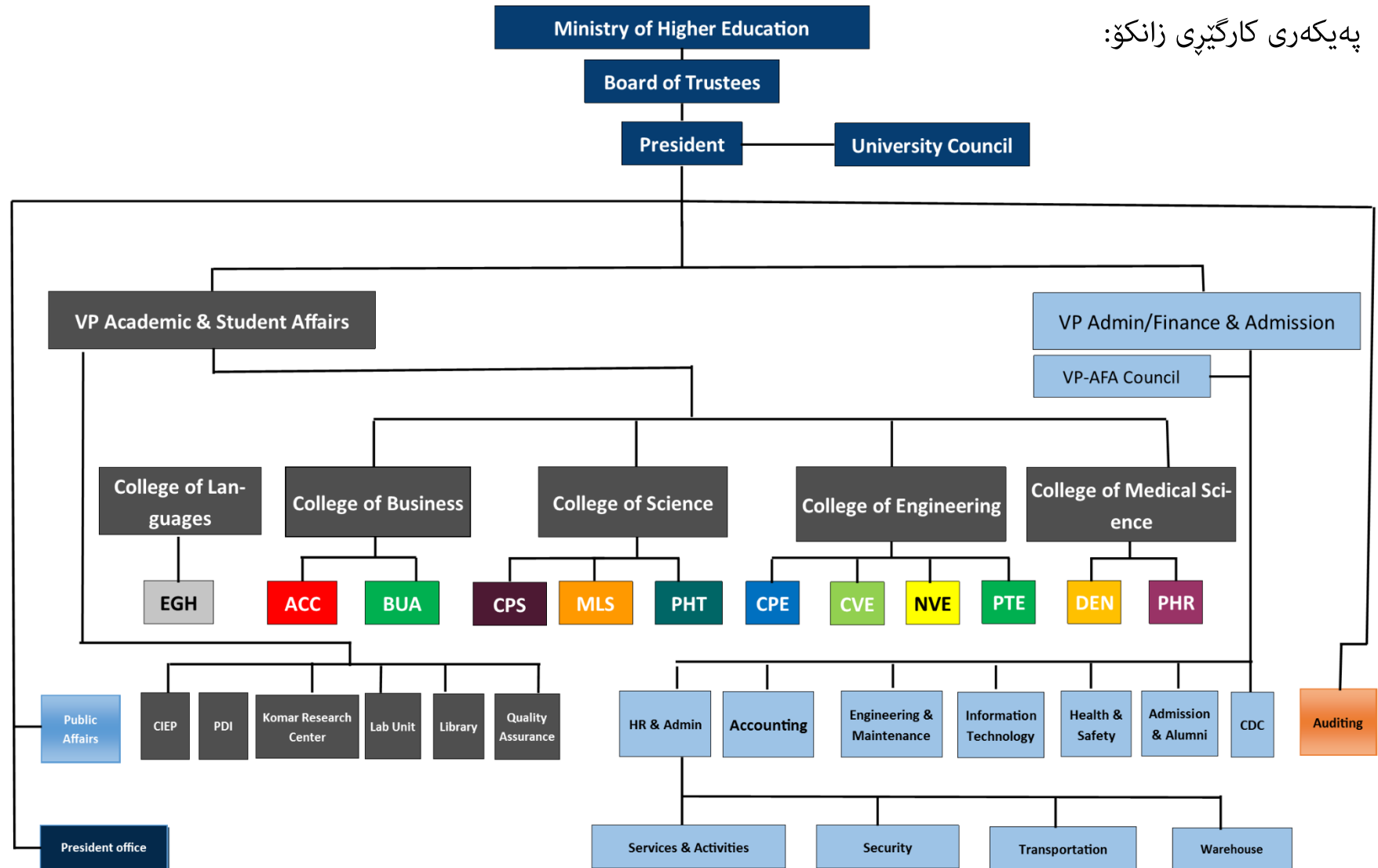
7. لیژنه‌ی به‌دواداچوون 6
8. بهر له دامه‌زراندی کارمه‌ند 7
9. دامه‌زراندن 7
10. په‌سه‌ندکردنی دامه‌زراندن 7
11. مافه‌کانی کارمه‌ند 7
- 11.1 سیاستی جیاوازی‌نه‌کردن 7
- 11.2 مووچه 7
- 11.3 مؤله‌ت 7
- 11.3.1 مؤله‌تی ناسایی: 7
- 11.3.2 مؤله‌تی نه‌خۆشی: 8
- 11.3.3 مؤله‌تی بن‌مووچه: 8
- 11.3.4 مؤله‌تی کتوپر: 8
- 11.3.5 مؤله‌تی دایکایه‌تی: 8
- 11.8 خانه‌نشینی 8
- 11.9 پشوو‌ه‌فهرمییه‌کان 8
- 11.10 دنیایی ته‌ندروستی 8
- 11.11 تانه‌لیدان بۆ کارمه‌ند 9
- 11.12 ناسنامه‌ی زانکۆ بۆ کارمه‌ندان‌ی ده‌وامی ته‌واو 9
- 11.13 کاته‌کانی کارکردن 9
12. ئه‌رکه‌کانی کارمه‌ند 9
- 12.1 ئه‌رکه‌کانی کارمه‌ند له کاتی کارکردندا 9
- 12.2 ئه‌رکه‌کانی کارمه‌ند له کاتی کۆبوونه‌وه‌ی فهرمیدا 10
- 12.3 چالاکییه‌کانی ده‌ره‌وه‌ی کاته‌کانی کارکردن 10
13. په‌ره‌پێدانی توانای کارمه‌ند (کارمه‌ند دوا‌ی دامه‌زراندن) 10
- 13.1 راه‌بێانی پێشه‌یی 10
- 13.2 ئه‌و زانیاریانه‌ی پێویستن بۆ هه‌له‌سه‌نگاندنی ئه‌دائی کارمه‌ند 10
- 13.3 کیش و سه‌نگی کاره‌ ئه‌نجام دراوه‌کان 10
14. جیاکردنه‌وه‌ی رێسا و رێنماییه‌کان (کارمه‌ند له پاش به‌جێهێشتنی پۆسته‌که‌ی له زانکۆ) 11
- 14.1 ده‌ست له‌کار کێشانه‌وه 11
- 14.2 لادان له‌سه‌ر کار 11
15. سکاڵا‌کردن 11
16. کاره‌ فه‌ده‌غه‌کراوه‌کان له‌سه‌ر کارمه‌ندان: 11
17. سزاکان: 12
18. کۆتای گرتیه‌ست: 12
19. هه‌له‌ی سزادان: 12
20. پاداشت 13
- به‌شی سێهه‌م: رێنماییه‌کان 14**
- برگه‌ی A: کارت‌ی ناسنامه‌ی زانکۆ 14

- 14 ..... برگه ی B: پٲنماییه کانی کارمه ند به دهوامی ته و او .
- 15 ..... برگه ی C: لیژنه ی به دوداداچوون (پٲنماییی دامه زرانندن).
- 16 ..... برگه ی D: پٲنماییی چاوپٲیکه وتن .
- 16 ..... برگه ی E: پٲنماییی مؤلٲت وه رگرتن .
- 17 ..... برگه ی F: پٲوشوٲنه کانی سکاآکردن .
- 17 ..... برگه ی G: به رنامه ی ئاشنابوون بؤ کارمه ندی نوئ .

پیرهونامەك كارمەند

نەم نامیلکە یە سەرچاوەی سەرەکی ریتسا و ریتماییه کانی زانکۆیە بۆ کارمەندە کانی، نەوہی پە یوہندی بە ماف و نەرکە کانیانەوہ ھە یە، لە ریتەریکردن و ھەلسەنگاندنی نەرک و رەفتار و گەشە پێدانی توانا کانیاندا.

نەم پە یرەونامە یە لە لاین پ.د. کاوہ محمد قەرە داغی پینداچوونەوہ ی بۆ کراوہ بە ھاوکاری سازان أحمد علی وە لە رووی تەکنیکی و فۆرماتەوہ م. ناری علی محمد پینداچوونەوہ ی بۆ کراوہ لە بەرواری 2018/8/5.

بەشى يەكەم: دەروازە

1. رېسا و رېنمايى تايبەت بە كارمەند:

1.1 بەشەكانى پەپرەونامە: ئەم پەپرەونامە يە لە سى بەشدا كۆدەبېتەو.

- بەشى يەكەم: پېشەكى (بەتە سەرەككېيەكان)، كە باس لە سروشتى ئەم رېسا و رېنمايىانە دەكات و زانىارى گشتى لەسەر زانكۆى كۆمار بۆ زانست و تەكنۆلۇجيا (KUST) دەخاتە بەردەست (پەيام و ديد و ئامانج و... ھتد).
- بەشى دووھەم: بەشى سەرەكى ئەم رېنمايىە، دەربارەى رېسا و ئەو رېوشوئانەنە كە تايبەتن بە بەرپۆەبەردنى كارمەندەكانى زانكۆ.
- بەشى سېئەم: بەشى رېنمايى و ھاوپېچەكانە، كە ئەو وردەكارىيانە دەخاتە بەردەست كە پەپوەستق بە رېساكانى بەشە سەرەككېيەكەى ئەم پەپرەونامە يە.

1.2 مەبەست لەم رېسا و رېنمايىانە

ئەم رېنمايىە ھەموو ئەو رېسا سەرەككېيەنە دەگرېتەو كە تا ئىستا لە لاينە ئەنجومەنى زانكۆو پەسەند كراون، بە مەبەستى فەراھەمكردنى سەرچاوە يەكى بنەرەتى بۆ ئەو رېسايانەى كە تايبەتن بە رېكخستنى كاروبارى كارمەندەكانى زانكۆ. رېنمايىە ئاماژە پېدراوہكان و گشت بەندە ھەموارکراوہكانىشى، بەسەر ھەموو كارمەندەكانى زانكۆ و ھەموو ئەو كۆلېژ و بەشانەيش كە سەر بە زانكۆن، جېبەجېدەكرېت.

1.3 روونکردنەوہكان

ئەو رېسايانەى لەم پەپرەونامە يەدا ھاتوون ھەريەك لە كارمەند و كارگېرىش دەگرېتەو. لە بارى ھەبوونى جياوازى لە بۆچوون يان ناكۆكېدا، ئەوا لە ئەنجومەنى زانكۆ، لە رېگەى روونکردنەوہ و شېكردەنەوہى بەندەكان، ئەو كېشە و ناكۆكېيانە يەكلادەكرېتەو.

1.4 ھەموارکردن

دەكرى ئەو رېسا و رېنمايىانەى لەم نامىلكە يەدا ھاتوون ھەموار بېكرېتەو. پاشان، رېسا و رېنمايى تازە دەرچوو لە لاينە نووسىنگەى سەرۆكى زانكۆ يان يارىدەدەرى سەرۆكى زانكۆ بۆ كاروبارى كارگېرى و دارايىەوہ، دەستبەجى كارا دەبېت و دەكەوېتە بوارى كارپېكردەنەوہ. بۆيە رېساي تازە دەرچوو يان رېسا ھەموارکراوہكان لە كۆپىيەكى ترى دەرچووى ئەو رېنمايىانەدا بۆلادەكرېتەو. لە ھەمان كاتىشدا بەسەر ھەموو كارمەندەكاندا جېبەجېدەكرېت.

1.5 دەستپېشخەرى

داواكارى بۆ ھەموارکردنى نامىلكەى تايبەت بە كارمەند، دەكرى لەلاينە سەرۆكى زانكۆ يان (3/2)ى ئەندامانى ئەنجومەنى كارگېرىيەوہ بېكرېت. پېويستە داواكارى بۆ ھەموارکردن بە شىوازىكى گونجاو بېت و بە شىوہ يەكى واش بېت كە لەگەل ئەو نامىلكە يەدا بگونجېت. داواكارى پېشنيازكراو لەلاينە سەرۆكى زانكۆوہ ئاراستەى ئەنجومەنى كارگېرى دەكرېت.

1.6 ۋەرزى پېداچوونەوہ

پېداچوونەوہى ئەم نامىلكە يە لە مانگى (7 و 8) ۋەرزى ھاوونى ھەموو سالىكدا دەبېت.

1.7 بۆلوكردنەوہى ھەموارکراوہكان

نوسىنگەى سەرۆك، بەرپرسە لە بۆلوكردنەوہى ھەموو ھەموارکراوہ پەسەندكراوہكان كە دەبېت لە ماوہى (30) رۆژدا گشتاندنى بۆ بېكرېت.

2. زانكۆي كۆمار بۇ زانست و تەكنەلۇجيا:

2.1 پيشەكى ميژوويى

زانكۆي كۆمار بۇ زانست و تەكنەلۇجيا، زانكۆيەكى ئەھلى سەربەخۆيە، لەسەر مۆدېلېكى جېھانى دامەزراو، سىستەمى كاتژمېر (credit ahour) پەيرەودەكات و زمانى فەرمى خويىندىن تىيدا، زمانى ئىنگلىزىيە. زانكۆ، كەسانى پىسپور لە بوارەكانى زانستە كردهيەكان، بزىس (Business)، ئەندازيارى و ئەندازيارى تەكنەلۇجيا، زانست و زمانى ئىنگلىزى، لەسەر ئاستى بەكالۇريۇس پى دەگەيەئىت. زانكۆي كۆمار بۇ زانست و تەكنەلۇجيا، بە پىي نووسراوى ژمارە (7/17867) لە بەروارى (2009/10/18) مۆلەتى فەرمى دامەزراندى لە وەزارەتى خويىندىن بالآ و توپژىنەوہى زانستى حكومەتى ھەريىمى كوردستان وەرگرتووه. خاوەندارىتپىيەكەى بۇ كۆمەلئىك وەبەرھىتەرى خاوەن ئەزموون ناودارى شارى سلىمانى دەگەپتەوہ.

2.2 دىدى زانكۆ

زانكۆي كۆمار بۇ زانست و تەكنەلۇجيا، ھەولەدەت بىت بە دامەزراوہەكى خويىندىن بالآ پيشەنگ لە عىراق و جېھاندا، ئەمەش لە رىگەى پىگەياندى كەسانى پروفىشنال بە پىي ستانداردە جېھانىيەكان لە بوارى زانستە كردهيەكان، بزىس، ئەندازيارى، ئەندازيارى تەكنەلۇجيايى و زمانەوانەيى.

2.3 پەيامى زانكۆ

پەيامى زانكۆ كۆمار بۇ زانست و تەكنەلۇجيا فەراھەمكردنى كەش و ھەوايەكى فېربوون و فېركردنە بە پىي ستاندرەى نپودەولەتى بەمەبەستى پەرهپىدانى لايەن ى ھزرىي و كۆمەلایەتى و كەسىي فېرخوازان، يارمەتيدان بۇ گەشەپىدانى تواناي بېركردنەوہى قول و رەخنەگرانە و داھىتەرانە. ئامادەكردنيان بۇ پيشەى بەرھەمھىتەرانە لە بوارى زانستە كردهيەكان و بزىس و ئەندازيارى و ئەندازيارى تەكنەلۇجيادا.

2.4 ئامانجەكانى زانكۆ

بۇ ھىتانەدى پەيامى خۆى، زانكۆي كۆمار بۇ زانست و تەكنەلۇجيا پابەندى ئەم ئامانجانەى خوارەوہى دەپىت:

1. فەراھەمكردنى ژىنگەيەك بۇ دەستكەوتن و گەياندى زانيارى و توانا و زمانەوانى.
2. دروستكردنى كەش و ھەوايەك كە ھانى بېركردنەوہى رەخنەگرانە و پەيوەندىيەكى دۆستانە لە نيوان فېرخوازان و فېركاراندا بدات.
3. ئامادەكردنى فېرخواز بۇ كار و پيشە.
4. پتەوكردنى ھاوكارى لە نيوان زانكۆ و كەرتى پيشەسازى بە مەبەستى بەرزكردنەوہى ئاستى فېرخوازان لە بوارى ئەكادىمىدا بۇ جىبەجىكردنى پىداويستىيەكانى ئەم كەرتە.
5. دەستەبەركردنى راوژى پروفىشنالانە بۇ حكومەت و كەرتى تايبەت.
6. پالپشتىكردنى پەرسەندنى تەكنەلۇجى و بەكارھىتانى بۇ باشتكردنى ژيان لە ناوچەكەدا.
7. پەرەدان بە كەلتورى ھەلسوكەوتى پروفىشنال و ئاكارىيانە.

2.5 بەھا و پىوہرە ئاكارىيەكان

ئەو پىوہرە ئاكارىيەى كە ھەلسوكەوتەكان لە ناو (زانكۆي كۆمار بۇ زانست و تەكنەلۇجيا) و سىياسەتەكانى ديارىدەكات، برىتپىيە لە ئازادىيەكى بەرپرسانە، ئازادىي ئەزموونىكى بايەخدارە كە زانكۆ بۇ ھەموو ئەندامەكانى (لە دەستەى فېركار، فېرخواز، كارمەند و فەرمانبەرەكانى) فەراھەمى دەكات. ئازادىش، ئەو كاتە ھەلسوكەوتىكى بەرپرسانەى دەپىت كە لەسەر پىوہرە ئەخلاقيەكان بنىات نرابىت.

زانكۆي كۆمار بۇ زانست و تەكنەلۇجيا، ھەست بە پىويستىي گەشەپىدانى گشتىگرانەى مرؤف دەكات و بە مەبەستى بەدھىتانى ئەو گەشەپىدانەش، بەرنامە و پروفىگرامى فېربوونى ھەمەلایەنەى وەك وانەوتنەوہ تا توپژىنەوہ و چالاكى داھىتەرانە ئامادەدەكات. زانكۆ، ھەل بۇ فېرخواز دەرەخسىنىت بۇ فېربوونى چۆنىتى گوزارشت لەخۆكردن و بېركردنەوہى رەخنەگرانە و تىگەيشتن و رىزگرتن لە خۆى و لە خەلكى تر و ھەرەھا تىگەيشتن لە جېھان و كارى زانست و تەكنەلۇجيا و دەسكەوتە كۆمەلایەتى و كەلتورىيەكان و پەرە بە بوارە پىسپورى

و تايپه تمه نده كانى هەر پيشه يه ك ده دات. ئەمانەش هەمووی لە ڕێگای تێگەيشتنىكى ڤوونتەو دەبیت لەو دۆخە ئەخلاقىيانەى كە لە گەل ڤەرەسەندنى مەعريفە و كارامەىيە كان و جىپە جىكرديان لە ژيانى كرده ييدا، سەرھەل دەدەن.

زانكۆ لە پاراستنى كەرامەتى هەموو تاكە كانى و ئازادى ئەكادىمىياندا بەشدارى دەكات. ئازادىي ئەكادىمىيى ماناى ڤىگادانە بە خستنه ڤووى بىرۆكە جۆراوجۆره كان، بۆيە زانكۆ پابەندە بە ڤرەنسىپى گفتوگۆ شارستانىيانە. هاندانى ئەم جۆره ئازادىيەش لە ڤى چالاكىيە ئەكادىمىيە كان و بەشدارىكردن لە چالاكىيە كۆمەلايەتى و ڤۆشنىبرى و وەرزىيە كانەو دەبیت، بە جۆرێك كە ڤىرخوازان شىواز و كەنالى جۆراوجۆريان لە بەردەمدا دەبیت بۆ ڤەرەپىدانى تەواوى كەسايەتىيان.

هەر وەها زانكۆ پابەند دەبیت بە سەر وەرىي ياسا و لە كارمەندە كانىشى ڤادەبىنیت كە پابەندبن بە ياساكانى ڤارىزگای سلىمانى ە هەرىمى كوردستان و عىراق و ڤىسا و ڤىنمايە كانى زانكۆ. زانكۆ بە توندى دژى بە كارھىنانى مادە كھولى و ھۆشبەرە كان و ھەراسانكردى سىكسىيە بە هەموو جۆره كانىيەو. هەر كەسىكىش سەرپىچى بكات، ئەوا ڤۆشوىنى ياسايى و گونجاوى لە بەرامبەردا دەگىریتە بەر. زانكۆ خوازىارە كە چالاكىيە بنەپرەتییە كانى لە ڤىربوون و ڤىركردن و دەربىرىي هاندەرانە و خزمەتگوزارى گشتى لە رووى جۆرايەتییەو و ناياب بن، هەر وەها سوورە لەسەر دروستىي كردهى ڤىربوون، و ڤەيماننامەى شەرەفى ئەكادىمىيش (Academic Honor Code) ڤەنگدانەو. ئەم پابەندبوونەيە. ڤاستگۆيى لە گوڤتار و ڤەفتارىشدا بابەتێكى جەوھەرىيە، ئىتر لە ژيانى رۆژانەدا بىت، يان لە بوارى پيشەييدا، بۆيە پابەندبوون بەم بنەمايانەو، بەشێكى دانەڤراو لە ڤرۆسەى ڤىركردندا پىكدىت.

زانكۆ پابەند دەبیت بە سياستى جىاوازينە كردن لەسەر بنەماى ئايين و نەتەو و يان لايەن گىرىي سياسى. هەمان سياسەتیش بەسەر ڤىرخوا و مامۆستا و كارمەندە كانى زانكۆدا جىپە جىدەكات. زانكۆ، هەلى يەكسان لە بوارى دامەزراندن و بەرزكردنەو. ڤە و ڤاھىتان، بۆ هەمووان دەڤرەخسىت.

زانكۆ هانى ڤىرخوازە كانى دەدات بۆ بەكارھىنانى ئازادىيە كانىيان لە نىو حەرەمى زانكۆدا، بە مەبەستى ڤەرەپىدان بەھۆشيارىيان لە ئەستۆگرتنى بەرپرسى، كە لە ئەنجامدا دەبیتە ھۆى بەدېھىنانى ئامانجە ئەكادىمىيە كان و بەھا كەسى و كۆمەلايەتییە كانى.

بەشى دووھەم: رېساکان

1. ناوئيشانى پۆست و كارنامە

ئاستە كارگېرىيە كان:

پېكھاتەى كارگېرى زانكۆ بەسەر چەند ئاستىكىدا دابەشكراوھ ماف و ئەرك و لېھاتوويى جياوازيان ھەيە وەك لەخوارەوھ ديارىكراون:

1.1 ئاستى يەكەم (كارگېرى):

ئەم ئاستە راستەوخۇ پەيوەستە بە جىگىرى سەرۆك بۇ (كاروبارى كارگېرى و دارابى يان ھەر كاروبارىكى تر) ئەو ئەركەكانى ديارىدەكات، پۆستەكانى وەك (بەرپۆھبەرى كارگېرى و سەرچاوە مړۆيىەكان، بەرپۆھبەرى ژمىريارى، بەرپۆھبەرى بەشى كاروبارى فېرخواز و تۆمارکردن، بەرپۆھبەرى كاروبارى گشتى،...ھتد) لەو پۆستانەن كە ئەم ئاستە دەيانگرېتەوھ.

بروانامە و لېھاتوويى پېويست بۇ پاليوراوى ئەم ئاستە:

1. لانى كەم ھەلگىرى بروانامەى بەكالۆريۆس بېت، يان ماستەر بۇ ئەو پۆستانەى كە پېويستى بەم بروانامەيە.
2. بۇ ھەلگىرى بروانامەى بەكالۆريۆس ئەزموونى شەش سال و بۇ ماستەر دوو سالى ھەبېت(دواى وەرگرتنى ماستەرەكەى) لەبوارەكەى خۆيدا،
3. شارەزايى پېويستى ھەبېت لە كۆمپيوئەردا.
4. زمانى ئىنگلىزى بزانېت.
5. خاوەن كەسايەتەكى لېھاتوو بېت.

1.2 ئاستى دووھەم (يارىدەدەرى سەرۆك بۇ كاروبارى كارگېرى و دارابى):

ئەم ئاستە راستەوخۇ پەيوەستە بە بەرپۆھبەرى بەشە كارگېرىيەكەوھو ئەو ئەركەكانى دياردەكات، ھەلدەستېت بە ئەركەكانى بەرپۆھبەرى بەش لە كاتى نەبوونىدا، پۆستەكانى وەك (بەرپۆھبەرى جېبەجېكار و جىگىرى بەرپۆھبەرى، رېنكخەرى پېشكەوتوو، ... ھتد) لەو پۆستانەن كە ئەم ئاستە دەيانگرېتەوھ.

بروانامە و لېھاتوويى پېويست بۇ پاليوراوى ئەم ئاستە:

1. لانى كەم ھەلگىرى بروانامەى بەكالۆريۆس بېت.
2. ئەزموونى لە 4 سال كەمتر نەبېت لە بوارى خۆيدا.
3. شارەزايى پېويستى ھەبېت لە كۆمپيوئەردا.
4. زمانى ئىنگلىزى بزانېت.
5. بۇ بەرزبوونەوھى بۇ ئاستى يەك دەبېت بەلايەن ى كەمەوھ دوو سال ئەم كارەى ئەنجام داېت ھەرۇھە ھەلسەنگاندىنى پەسەنكراوى ھەبېت لەلايەن لېژنەى ھەلسەنگاندىن وە پۆستى ئاستى يەك بەتال بېت.

1.3 ئاستى سېئەم (بەرپۆھبەرى بەش):

ئەم ئاستە پەيوەستە بە ئاستى يەكەم يان دووھەم ئەركەكانى لەلايەن بەرپۆھبەرى بەشەوھ ديارىدەكرېت، پۆستەكانى وەك (رېنكخەرى، سەرپەرشتيار، يارىدەدەرى بەرپۆھبەرى، ژمىريارى پېشكەوتوو، ... ھتد) لەو پۆستانەن كە ئەم ئاستە دەيانگرېتەوھ.

بروانامە و لېھاتوويى پېويست بۇ پاليوراوى ئەم ئاستە:

1. لانى كەم ھەلگىرى بروانامەى دېلۆم بېت.
2. ئەزموونى لە 2 سال كەمتر نەبېت بۇ بەكالۆريۆس و 4 سال كەمتر نەبېت بۇ دېلۆم لە بوارى خۆيدا.
3. شارەزايى پېويستى ھەبېت لە كۆمپيوئەردا.
4. زمانى ئىنگلىزى لەئاستى پېويستدا بېت.
5. بۇ بەرزبوونەوھى بۇ ئاستى دوو دەبېت بەلايەن ى كەمەوھ دوو سال ئەم كارەى ئەنجام داېت ھەرۇھە ھەلسەنگاندىنى پەسەنكراوى ھەبېت لەلايەن لېژنەى ھەلسەنگاندىن وە پۆستى ئاستى دوو بەتال بېت.

1.4 ئاستى چوارەم (يارىدە دەرى بەرپۆتە بەر):

ئەركەكانى ئەم ئاستە لەلايەن بەرپۆتە بەرى بەشەو دەرىدە كرىت و راپۆرت دەدات بەسەرپەرشتە راستەوخۆكەى، پۆستەكانى وەك (ژمپىر، تەكنىكى سۇفتویر، تەكنىكى ھاردویر، كارگىر، پىسپۆرى سەرچاوە مرۆبى، پىسپۆرى كاروبارى فېرخواز، ... ھتد) لەو پۆستانەن كە ئەم ئاستە دەیانگىرتەو.

بروانامە و لىھاتووی پىوئىست بۆ پالىوراوى ئەم ئاستە:

1. لانی كەم ھەلگىرى بروانامەى دېلۆم بېت.
2. ئەزموونى لە 1 سال كەمتر نەبېت بۆ بەكالۆرىۆس و 2 سال كەمتر نەبېت بۆ دېلۆم لە بواری خۆیدا.
3. شارەزایی پىوئىستى ھەبېت لە كۆمپىوتەردا.
4. زمانى ئىنلگىزى لە ئاستى پىوئىستدا بېت.
5. بۆ بەرزبوونەو بۆ ئاستى سى دەبېت بەلايەن كەمەو دەو سال ئەم كارەى ئەنجام دا بېت ھەروەھا ھەلسەنگاندنى پەسەنكراوى ھەبېت لەلايەن لىژنەى ھەلسەنگاندن وە پۆستى ئاستى سى بەتال بېت.

1.5 ئاستى پىنجەم (سەرپەشتىار):

ئەركەكانى ئەم ئاستە لەلايەن بەرپۆتە بەرى بەشەو دەرىدە كرىت و راپۆرت دەدات بەسەرپەرشتە راستەوخۆكەى، پۆستەكانى وەك (يارىدە دەرى ژمپىر، كاشىر، يارىدە دەرى تەكنىكى سۇفتویر، يارىدە دەرى تەكنىكى ھاردویر، يارىدە دەرى پىسپۆرى كارگىر و سەرچاوە مرۆبى، يارىدە دەرى پىسپۆرى كاروبارى فېرخواز، ... ھتد) لەو پۆستانەن كە ئەم ئاستە دەیانگىرتەو.

بروانامە و لىھاتووی پىوئىست بۆ پالىوراوى ئەم ئاستە:

1. لانی كەم ھەلگىرى بروانامەى دېلۆم بېت.
2. شارەزایی پىوئىستى ھەبېت لە كۆمپىوتەردا.
3. زمانى ئىنلگىزى لە ئاستى پىوئىستدا بېت.
4. بۆ بەرزبوونەو بۆ ئاستى چوار دەبېت بەلايەن كەمەو دەو سال ئەم كارەى ئەنجام دا بېت ھەروەھا ھەلسەنگاندنى پەسەنكراوى ھەبېت لەلايەن لىژنەى ھەلسەنگاندن وە پۆستى ئاستى چوار بەتال بېت.

1.6 ئاستى شەشەم (رېكخەر):

ئەم ئاستە خزمەتگوزارىيە و ئەركەكانى لەلايەن بەرپۆتە بەرى بەشەو دەرىدە كرىت و راپۆرت دەدات بە سەرپەرشتە راستەوخۆكەى، پۆستەكانى وەك (شۆفېر، پاسەوان، باخەوان، كارگوزار،... ھتد) لەو پۆستانەن كە ئەم ئاستە دەیانگىرتەو. لىھاتووی و شارەزایی پالىوراوى ئەم ئاستە بە پىي جۆرو سروسى كارەكەى ديارىدە كرىت.

2. پۆلىنكردى كارمەند بە پىي كاتى دەوام

2.1 كارمەند بە دەوامى تەواو:

كارمەند بە دەوامى تەواو ئەو كەسەيە كە بتوانى پىداوئىستى پۆستەكەى خۆى پر بكاتەو لە رىي كىپر كىو و بە لاينى كەميشەو لە ھەفتەيە كدا 35 كاتزىمىر كاربكات، بە پىي پاشگىرى B تايبەت بەم پەپرەو نامەيە، ئەوا ئەو كارمەندە سوود لە ھەموو ئەو ئىمتىيازاتانە وەردەگرىت كە بۆ پۆستەكەى ديارى كراو. پۆستەكانىش لەم نامىلكەيدا ديارىكراو.

2.2 كارمەند بە نيوە دەوام:

كارمەند بە نيوە دەوام ئەو كەسەيە كە بتوانى پىداوئىستى پۆستەكەى خۆى پر بكاتەو لە ھەفتەيە كىشدا كەمتر لە 35 كاتزىمىر كاربكات، بە پىي پاشگىرى B تايبەت بەم پەپرەو نامەيە، ئەوا ئەو كارمەندە سوود لە ھەموو ئەو ئىمتىيازاتانە دەبىنېت كە بۆ پۆستەكەى ديارى دەكرىت.

2.3 كارمەند بە ئەرکىكى تايپەت:

ئەو كەسانە دەگرېتەو كەوا تەنيا بۇ ئەنجامدانى كارىكى ديارىكراو گرېبەستيان بۇ دەكرېت و بنەماكانى پابەندبوون لە گرېبەستياندا ديارى دەكرېت.

3. گرېبەستى كارمەند

3.1 كارمەند بە دەوامى تەواو

گرېبەستى كارمەند (فۆرمى گرېبەست 310-SC-E1 لە بەشى HR) بە دەوامى تەواو بۇ يەك سال دەپت (دواى تىپەپرکردنى ماوهى 3 مانگى ئەزمونى (Test)). بە شىوئەيەكى سالانەش ھەلسەنگاندن بۇ تواناكانى كارمەند و ئاستى كارەكانى دەكرېت.

3.1 كارمەند بە نيوه دەوام

ماوهى كارکردنى كارمەند بە نيوه دەوام (فۆرمى گرېبەست 310-SC-E1 لە بەشى HR)، ھەفتانە كەمتر دەپت لە 35 كاتژمىر. ماف و ئەركى كارمەند بە پىي كاتژمىرەكانى دەوام ئەژمار دەكرېت.

4. سەرچاوهى گرېبەستەكانى زانكۆى كۆمار بۇ زانست و تەكنەلۇجيا

زانكۆ بۇ ئامادەکردنى گرېبەستى كار پىشتى بەستووه بەم سەرچاوانەى خوارەو:

1. ياساى كارى عىراقى
2. ياساى رېكخراوى كارکردنى نيودەولەتى
3. رېنمايى پەيوەندىدارەكانى حكومەتى ھەرىمى كوردستان

5. كۆتايھاتنى گرېبەست

گرېبەستەكان بۇ ماوهيەكى ديارىكراون و بەروارى كۆتايى ھاتنى گرېبەستەكە ماناي ھەلەشانەنەوھى و كۆتاي پەيوەندى نيوان زانكۆ و كارمەندەكە ناگەپەنپت، بەلكو ئەگەر لايەنپك (زانكۆ يان كارمەند) ويستى گرېبەستەكە نوى نەكاتەوھ لەدواى كۆتايھاتنى ئەوا پىويستە بەلابەنى كەمەوھ يەك مانگ بۇ گشت ئاستەكان پىش بەروارى كۆتايھاتنى لايەنەكەى تر ئاگادار بكاتەوھ

6. پركردنەوھى پۆستەكان بە دەوامى تەواو

زانكۆ پابەندە بەرەخساندننى ھەلى يەكسان لەبەردەم ھەموو كەسيكدا بە بى جياوازيکردن لەسەر بنەماكانى نەتەوھ، جىندەر، ئايىن، تەمەن و بارى خىزانى. لەھەمان كاتدا زانكۆ پابەندە بە بەجىھىنننى ياساكانى بنبرکردنى جياكارى لە ناو زانكۆدا. لەبەر ئەوھى سيستىمى خويىندنى زانكۆ لەسەر شىوازى سيستىمى خويىندنى بالاي ئەمريكە، بۇيە زانكۆ پىشەيى (ئەولەويەت) دەداتە ئەو كەسانەى كە شارەزاييان لە سيستىمى خويىندنى بالاي زانكۆى كۆمار ھەيە. دامەزراندنى كارمەندى دەوامى تەواو بەم شىوئەيەى خوارەوھ دەپت:

7. ليژنەى بەدواداچوون

پىش دامەزراندنى ھەر كارمەندپك لە ھەر بەشىكى كاگىرى، پىويستە سەرۆكى بەش رەزامەندى سەرۆكى زانكۆى وەرگرتىت بە پىي (فۆرمى R1 - 310 لە بەشى HR)، دواتر ھەلباردننى وورد بكرىت بە پىي ئەم رېنمايىنەى لاي خوارەوھ :

1. دەپت پىويست پىت ئەو پۆستە پرېكرېتەوھ و لەسەر پلانى سالانەى زانكۆ.
2. تەرخانى بودجەى مووچە و پىداويستىەكانى كراپت.
3. رەزامەندى ئەنجومەنى كارگىرى و جىگرى سەرۆك بۇ كاروبارى كارگىرى و دارايى وەرگىراپت.

8. بەر لە دامەزراندی کارمەند

دوای رەزامەندی وەرگرتن لەسەر دامەزراندنی کارمەندی نوێ، پێش واژۆ کردنی گریبەست دەبێت کارمەندی بەشدارى لە بەرنامەى بە ئاشنابوونی زانکۆ بکات وەك لە رێنمای پاشگری F تايبەت بەم پەپرەو نامەیدا هاتو، ئەویش بۆ هاوکاری کردنی کارمەندی نوێ بۆ خۆگونجاندنی بە ژینگە و کۆمەڵگەى زانکۆ، دواتریش واژۆ بکات لەسەر (فۆرمى 1-OR-310 لە بەشى HR).

9. دامەزراندن

دامەزراندنی هەموو کارمەندیك لە لایەن پێشنياری جیگري سەرۆکی زانکۆ بۆ کاروباری کارگيری و دارایی دەبێت وە پەسەنکردنی سەرۆکی زانکۆ، ئەویش لەسەر پێشنياز و داوای ئەو بەشەى پيوستى بە کارمەند دەبێت لەرپى بەشى کارگيری و سەرچاوە مرۆببەکانەو دەبێت. (فۆرمى 310-RE1K لە بەشى HR).

10. پەسەنکردنی دامەزراندن

ئەو گریبەستانەى كە ئیمزا دەكریت، مەرجهکانى دامەزراندنی تیدا روون دەكریتەو (فۆرمى 310-SC-E1 لە بەشى HR). لە هەموو دامەزراندنیکدا پيوستە رەچاوى مەرجهکانى حکومەتى هەريمی كوردستان و حکومەتى فيدرالى عێراق و فەرمانگەکانى نيشینگە دەستەبەرى کۆمەڵايەتى.

سەرئنج: لە کارمەندی تازە دامەزرارو پيشبيني ناکریت كە پلانى پەرەبەخۆدان ئامادەبکات بەلام پيوست دەکات كەوا پلانى تايبەت بە باشتکردنی بەدیهتانی ئامانجەکانیان ئامادە بکەن كە لە داوى تەواو بوونی ماوەى ئەزمونی رايکارببەکانیان هەلسەنگاندنیان بۆ دەکرى و بەر لەوہى جیگير بن لەسەر کارەکانیان.

11. مافەکانى کارمەند

11.1 سياستى جياوازينەکردن

هیچ کارمەند و ئەندامیکى زانکۆی کۆمار بۆ زانست و تەکنەلۆجیا، نابى جياوازی بکات لەسەر بنەماى ئايين، نەتەو، تەمەن، لایەن گيرى سياسى و رەگەز، كەمئەندام.

هەر وەها زانکۆ ژینگە دەرەخسپنت تا دەرفەتى يەكسان لە بەردەم تاكەكان پاريزراوبیت و گەشەيان پييدات، بى ئەوہى سياسەتەکانى تايبەت بە جياكارى نەکردن سنووردار بکات. زانکۆی کۆمار بۆ زانست و تەکنەلۆجیا پابەندە بە پەپرەوى کردن لە هەموو ئەو ياسايانەى كە کاروبارى کارمەندو ئەندامانى زانکۆ رێك دەخەن.

11.2 مووچە

مووچە لەسەر بنەماى پۆست، پيشينه، ئاستى زانستى ليھاتووى و سألەکانى شارەزابى بريارى لەسەر دەدریت وە بە پىى بارى دارايى هەريم.

11.3 مۆلەت

بە گشتى کارمەند هان دەدریت كە سوود لە وەرگرتنى مۆلەتى ئاسايى ببينت (فۆرمى 310-L1K لە بەشى HR). کارمەند مافى خۆبەتى كە قەرەبوو بكریتەو بە پيدانى موچە تەنھا دوو هەفتە (70 كاتزمير) لە كۆى مۆلەى كەلەكەبووى، گەر هاتوو دەستى لە كارکيشايەو وە مەرجهکانى دەستەلەكارکيشانەوہى جيبەجى بکات.

11.3.1 مۆلەتى ئاسايى:

1. بۆ بەرپۆهەرى بەش مافى 24 رۆژ مۆلەتى هەبە لە سألەكەدا.
2. بۆكارمەندان مافى 20 رۆژ مۆلەتى ئاسايان هەبە لە سألکدا.

11.3.2 مۆلەتى نەخۆشى:

كارمەند مافى وەرگرتنى مۆلەتى نەخۆشى ھەيە بۇ ماوەى 10 رۆژ لە سالتىكدا لە ھەر جارىكدا ئەوا پىويستە راپۆرتى پزىشكى پىشكەش بە زانكۆ بكات.

11.3.3 مۆلەتى بىن مووچە:

ئەم جۆرە مۆلەتە تەنيا لە بارى لەناكاو دەدرىت بە كارمەند دواى ئەوھى بەرپۆھبەرى بەشەكەى پەسەندى دەكات، يان زانكۆ بە گونجاوى دەزانىت كاتىك كارمەند دەستبەردارى پىشەكەى بىت بۇ ماوەيەكى ديارىكراو وە لەھەمان كاتدا زانكۆ بۆى ھەيە ئەو پۆستە پر بكاتەو بەمەبەستى دوانەكەوتنى كاروبارى زانكۆ وە كارمەند دواى تەواوبوونى مۆلەتە بىن مووچەكەى ئەگەر ويستى بەگەرپتەو ھە بۇ زانكۆ دەبىت دووبارە فۆرمى زانىارى تايبەت بە خۆى پىشكەشى زانكۆ بكاتەو وە لەكاتى بوونى پۆستى بەتالدا بەمەرجىك بگونجىت لەگەل پسپۆرى كارمەندەكەدا زانكۆ پەيوەندى پىوہ دەكاتەو.

11.3.4 مۆلەتى كتوپر:

ئەم مۆلەتە بەم شىوہىە دەدرىت:

1. سى رۆژ بۇ پرسەى خزمى پلە يەك (باوك، دايك، برا و خوشك، مندال و ھاسەر).
2. دوو رۆژ بۇ رووداوى لە ناكاوى وەك كارەساتى ھاتوو چۆ و دزى لىكردن وە بە راپۆرت بدرىت بە نوسىنگەى كارگىرى و سەرچاوەمرۆيىەكان.
3. رىكخستنى مۆلەت و وورده كارىيەكانى لە پاشگرى F تايبەت بەم پەپرەونامەيە روونكراوہتەو.

11.3.5 مۆلەتى دايكايەتى:

بۇ ماوەى پىنج رۆژى ھەفتەى يەكەم بە مووچەى تەواو، پىنج رۆژى ھەفتەى دووھم لە 75% مووچەكەى پىدەدرىت، پىنج رۆژى ھەفتەى سىيەم 50% دەبىت، پىنج رۆژى ھەفتەى چوارەم لە 25% مووچەكەى پىدەدرىت كە دەبىت پىشتر بەدىلى ھەبىت بەسەرپەرشى يەكەى كارگىرى و سەرچاوەمرۆيىەكان بەمەرجىك لەماوەى گرپەستەكەيدا بىت.

11.8 خانەنشىنى

زانكۆ پەپرەوى ياسا و پىنمايىە كار پىكراوہكان لە ھەرئىمى كوردستاندا دەكات سەبارەت بە مافى خانەنشىنى كارمەندان.

11.9 پشووہ فەرمىيەكان

بە رەچاوكردنى سالتنامەيى خويندن پشووہ فەرمىيەكانى زانكۆ برىتىن لە:

- جەژنى رەمەزانى پىرۆز.
- جەژنى قوربانى پىرۆز.
- يەكەم رۆژى مانگى مووچەپەم.
- چەژنى نەورۆز.
- سەرى سالى نوئ.
- رۆژى (1)ى ئايار.
- ھەر رۆژىك بارودۆخى پارىزگا ناھەمووار بىت كە ئەمەش بە برىارى سەرۆكى زانكۆ دەبىت.

11.10 دلىيايى تەندروستى

سالانە زانكۆ ئەركى تىچوونى نەشتەرگەرى كارمەندانى دەگرپتە ئەستۆى بەرپۆھى 75% بەمەرجىك برى تىچوونەكە لە (1,000,000) يەك مىليۇن تىننەپرپت. ئەم ھاوكارىيە نەشتەرگەرى مائل بوون و چارەسەرى ددان و چاو و نەخۆشى درىژ خايەن و جوانكارى ناگرپتەو.

ھەرۋەھا لەگەڵ جېيە جېكردى بېرگە سەرۋتر، كارمەندانى تاقىگە بەشپۆھەيەكى سالانە پشكىنىنى گشتى خويىيان بۇ دەكرېت لەسەر ئەركى زانكۆ بە تايبەت بۇ ئەم پشكىنىنانەى لاي خوارەوہ:

1. ئەو نەخۆشپىنانەى كە لە رېگە خويىنەوہ دەگوازىتتەوہ.
2. ديارىكردى شېرپەنجەكان.
3. قارىرۆسەكان.

11.11 تانەلېدان بۇ كارمەند

دەرخواست برىتپە بە لە گەلەيى كوردنى فەرمى كارمەند دەرھەق بە نەگوچاندنى حوكمەكانى زانكۆ لە گەل ھەلومەرجى گرېبەستى كارمەند (كارنامەو پلانكار) كە تايبەت بەم پەپرەونامەيە كارمەند دەرخواستى خۆى بە جى بكات (فۆرمى AP1K-310 لە بەشى HR).

11.12 ناسنامەى زانكۆ بۇ كارمەندانى دەوامى تەواو

كارمەندى زانكۆ مافى پېدان و ھەلگرتنى پېناسەى زانكۆى ھەيە، ھەلگرتنى پېناسەى زانكۆ ماناى ئەوہ دەبەخشپت كە تۆ ئەندامى زانكۆيت، ئەم پېناسەيە كارناسانیت بۇ دەكات لە سوود وەرگرتن و رېگەپېدان بە خزمەتگوزارىيەكانى زانكۆ. تكايە پروانە پاشگرى A تايبەت بەم رېبەرنامەيە.

11.13 كاتەكانى كارکردن

1. رۆژەكانى كارکردنى ئاسايى: يەك شەممە تا پېنج شەممەيە.
2. رۆژەكانى ھەيىنى و شەممە پشووى فەرمى زانكۆيە.
3. كاتەكانى كارکردنى ئاسايى: 8:00 بەيانى تا 4:00 ئىوارەيە.
4. پشووى نانخواردن: 12:00 تا 1:00 نيوەرۆ، يان بەو شپۆھەيە لەگەل بەرپرسى راستەوخۆ لەسەرى پېكدېن.
5. كاتەكانى كارکردنى ئاسايى دەكرېت بگۆردىت بەپېي ياسا و رېنمايەكانى زانكۆ.
6. كاتەكانى كارکردن لە 35 كاتژمېر زياتر نەبېت و كەمترىش نەبېت بەپېي ياساى كارى عىراقى و ياسا رېنمايەكانى زانكۆ.

12. ئەركەكانى كارمەند

12.1 ئەركەكانى كارمەند لە كاتى كارکردندا

1. ئەنجامدانى كارەكانى بە ئامانەتەوہ و ھەست كردن بە بەرپرسىيارىتى.
2. ئامادەبوون و پەپرەوكردى كاتى فەرمى زانكۆ.
3. تەرخانكردنى گشت كاتەكانى بۇ ئەنجامدانى ئەركەكانى زانكۆى.
4. رېژگرتنى بەرپرسەكەى، ھەلسوكەوتى شياو لەكاتى كارکردندا.
5. ھەلسوكەوتى شياوانە لەگەل ھاوتاكانى وە كارمەندەكانى خوار خۆى.
6. رېژگرتنى ھاولاتيان و فېرخوازان وە ئاسانكردنى جېيەجېكردى كارەكانيان لە ناو زانكۆ.
7. پاراستنى شتومەكى زانكۆ.
8. پاراستنى زانبار و دۆكيومېنتەكان بەپېي ئەركەكانى لە ناو زانكۆ دەستى دەكەوېت.
9. پاراستنى كەرامەتى خودى وە كەسايەتپەكانى زانكۆى كۆمار لەكاتى دەوام و دەرەوہى دەوامدا.
10. بەكارنەھېتانى ئەو ئەرك و مافانەى بە شپۆھەيەكى نادروست بۇ خودى خۆى.
11. گەرانەوہى ئەو شتومەكانەى لە ئەستۆيدايە لەكاتى تەواو بوونى بەكارھېتانى تايبەتمەندى خۆى.
12. پەپرەوكردى ياسا و سىستەم رېنمايە تايبەتمەندەكانى كە سەر بە زانكۆن لە رووى پاراستن و تەندروستى و سەلامەتى گشتى ھەر ھۆكارىكى نااسايى.

13. ئەو كارمەندەنى پۇستى بەرپرسىيارتتايان ھەيەپتويستە پابەندى كارنامەكانيان بن.

12.2 ئەركەكانى كارمەند لە كاتى كۆبوونەوھى فەرميدا

1. دەبىت كارمەند پابەند بىت بە كاتى دەستپىكردى كۆبوونەوھەكە.
2. ئاگادارى ئەچىنداى كۆبوونەوھەكە بىت.
3. بەكارھىنانى مۇبايل رېگەپىدراو نىھ.
4. دەبىت كارمەند لە كاتى كۆبوونەوھەدا تىبىنى و برپارەكان بنوسىت.

12.3 چالاككېھەكانى دەرەوھى كاتەكانى كاركردن

پىويستە كارمەند پابەندى كاتەكانى كاركردى زانكۆ بىت كاتى زىادەى كاركردن بە پەسەند نازانرېت. ئاشكرايە كە ھەندى جار پىويستى ھەيە بۇ كاتى زىادەى كار لە دەرەوھى كاتە فەرمىيەكانى كاركرندا. ھەرۆھە پىويستە ئەو پەكەيە يان ئەو بەشە كارمەند لە جۆرى كاتى قەرەبوونەكەش ئاگادار بكتەوھە.

13. پەرەپىدانى تواناى كارمەند (كارمەند دواى دامەزراندن)

13.1 راھىنانى پىشەيى

زانكۆ ئەركى مەشقرىدن و پەرەپىدانى تواناسازى لە پرووى پىشەوھە بۇ كارمەندانى پەرچاودەكات و بەرپرسى يەكەم بۇ ھەر فەرمانبەرىك دەبىت پەرچاوى ئەوھە بكتە بە داواكارى ئەنجامدانى ئەم كارە لەيەكەى كارگىرى و سەرچاومرۆيىيەكان.

13.2 ئەو زانىارىيانەى پىويستى بۇ ھەلسەنگاندنى ئەدائى كارمەند

ھەلسەنگاندنى ئەدائى كارمەند بە سى ھەنگا و ئەنجام دەدرىت:

ھەنگاوى يەكەم نووسىنەوھى ئەركەكان: پىويستە بەرپرسى بەش يان يەكە، لىستىك بەو ئەركانە دابىت كە دەبى كارمەندەكانى ئەنجامى بدەن.

ھەنگاوى دووھەم پىداچوونەوھى سى مانگ: بەرپرسى راستەوخۆى كارمەند پىداچوونەوھە بۇ كارەكانى كارمەند دەكات سەبارەت بە ئاست و جۆرى كارە ئەنجامدراوھە ئامانجى لەمە برىتپىيە لە خستتەپرووى راسپاردەو پىشنىيازى بونىاتنەرانە بە جۆرىك كە بىتتە ھۆى پىشخستنى تواناى كارمەند. ئەم ھەنگاوه بۇ ھەموو كارمەندانە دواى سى مانگ جارىك ئەنجام دەدرىت بە پەسەندكردى لىپرسرواى كارگىرى و سەرچاومرۆيىيەكان دەبىت.

ھەنگاوى سىيەم ھەلسەنگاندنى كۆتايى سأل: بەرپرسى راستەوخۆ يان بەرپۆھەرى بەش ياخود يەكە، پىداچوونەوھە دەكات بۇ كارەكانى كارمەند و ئاستى بە ئەنجامگەياندى بۇ ھەر ئەركىك كە پىي سىپىدراوھە. ئامانج لەو ھەلسەنگاندنە: بۇ ديارىكردى ئاستى ئەدائى ئەو كارمەندەيە (فۆرمى E1-310 لە بەشى HR)، ھەرۆھە پىشنىيازكردى پاداشت يان ھەلوھەشاندنەوھى ئەو گرېبەستە ئەو كارمەندە تىدايە، ھەرۆھە بۇ راسپاردنى بونىاتنەرانە كە دەبىتتە ھۆى پىشخستنى تواناكانى ئەو كارمەندە. ئەم ھەلسەنگاندنەش پىويستە سألانە ئەنجام بدرىت.

13.3 كىش و سەنگى كارە ئەنجام دراوھەكان

ھەر كارمەندىك پىويستە لە كۆتايى سألدا راپۆرتىك بەرزدەكاتەوھە بۇ لىپرسراوھەكەى تىيدا روون بكتەوھە وە خالى لاواز و بەھىزى لەو كارانەى كە لە ماوھى پىشويدا ئەنجامى داوھە يان ھاتونەتە بەردەمى ھەر لەسەر ئەو راپۆرتە بەشك دەبىت لە ھەلسەنگاندنى ئەو كارمەندە.

14. جياکردنه وې پېسا و رېنمايه كان (كارمەند له پاش به جېھېشتنى پۆسته كەي له زانكۆ)

14.1 دەست له كار كېشانه ووه

ئەگەر كارمەند به دەوامى تەواو لەبەر هەر هۆكارېك ويستی دەست له كار بكېشیتته ووه (فۆرمى 310-RE1K له به شی HR)، ئەوا دەبى بەلایه نى كەمه ووه بهر له 30 رۆژ پېش دەست له كار هه لگرتنى به نووسراو ئاگادارى سەرپه رشتیاره كەي بكات.

14.2 لادان له سەر كار

لادان له سەر كار بریتیه له هه لوه شانده ووهى گرېبه ستى كارمەند له گه ل زانكۆ، پېش تەواو بوونى ماوهى ئاسایى گرېبه ستە كه له گه ل زانكۆ. لادان له سەر كار پېش له ئەنجامى ئەو پاسپاردانه ووه دیت كه په یوه ست دەبن به ئەدائى ئیش و كار (به پېی پاشگری] تايهت به م په پره و نامه یه) یان دەست كردن به دووباره رېكخستنه ووهى كارو پرۆگرام له لایه ن زانكۆوه دواى وه رگرتنى په زامه ندى سه رۆك (یان یاریده دهره كەي). كارمەندى دەست له كار كېشا ووه لابر او له پۆست ده بېت ئەستۆ پاكي خۆیان به رامبه ر به زانكۆ بكن (فۆرمى 310-CL-1 له به شی HR).

15. سكالأ كردن

رېوشو پنه كانى سكالأ كردن

هەر كارمەندىك هه ستى كرد به ووهى كه سكالأ به رزبكات ه ووه لهبەر هەر هۆكارېك بېت له ناو زانكۆدا ده بېت له رېگه ی لېپرسراوه كه په ووه بېت ئەگەر په یوه ندى هه بېت به بهر پر سه كه په ووه ده بېت راسته و خو سەردانى نوسینگه ی كارگېرى و سه رچاوه مرو پيه كان بكات بۆ ئەم مه به ستە.

16. كار ه قه ده غه كراوه كان له سەر كارمەندان :

1. كارمەند دەوامى تەواو (7) كاتژمېر ده بېت تەنها له زانكۆى كۆمار كار بكات له نېوان (4-8).
2. به شدار يکردن له كه مكر دنه ووه (مناقصه) یان زياد كردنى (مز ياده) بۆ كار ه كانى زانكۆ.
3. به كار هېنانى شت و مه كى زانكۆ بۆ كارى تايهت.
4. به كا هېنانى ئامېره كانى زانكۆ بۆ ئەوهى سه رۆكى راسته و خو پېی پاسپارد بېتى.
5. به كار هېنانى كاتى زانكۆ بۆ كارى تايهت خۆى بۆ ئەوهى مۆلهت وه رگرتن.
6. فه رامۆش كردنى داواكارى كارمەند و فېرخواز له كارى رۆژانه داکه هۆكارېك بېت له سەر ناوبانگى زانكۆ.
7. ئاماده بوون بۆ ناو زانكۆ به شېوازېكى نه شياو وهك (سه رخۆشى).
8. كه م كردنه ووهى چالاكى به مه به ستى زيان گه ياندن به زانكۆ.
9. كه مته رخه مى له جېبه جېكردنى كار ه كانى لهبەر هەر هۆكارېكى تايهت ه ندى فه رمان به ره كان.
10. هه لگرتن یان بردنى هەر دۆكيومېنتى تايهت به زانكۆ فه رمان به ره ئەنجامى بدات.
11. ده سترېژى جه سته یى بۆ سه ر هەر كارمەندىكى دى زانكۆ.
12. حكومى دادگا بدرېت بۆ ماوهى سالىك (گەر چى غيا بېش بېت)
13. دا بران له زانكۆ بۆ ماوهى زياتر له (10) رۆژى به رده وام به بۆ په زامه ندى.
14. غيا بى (20) رۆژى هه بېت له سالىكدا.

17. سزاكان:

له پروانگه كاريگري زانكوه كاركردن وهك تيمپكي خيرابي و پرؤفيشنالي موديرنانه بهروهه رووي سزا كار ناكهين بهلام له كاتي جيپه جيپه كوردي پيسا و رينمايه كاني زانكوه كه له ناميلكه يه دا هاتوو يان كاركردن بهو كارانه ي كه قهدهغه كراوه له سهر كارمهند زانكوه ناچار ده بيت ته م سزايانه ي ئاراسته بكات :

1. ئاگادار كوردهوه به زاره كي ده بيت له لايهن سهروكي راسته وخو يان سهروو خو ي.
2. سهرنج راكيشان به نوسراو ئاراسته ي كارمهند ده كرپت وه شيوازي كاره نه گونجاوه كه تييدا روون ده كرپته وه.
3. ئاگادار كوردهوه ته مپش به نوسراوي فه رمي ده كرپت ته گهر هه مان كاري خالي (2) دووباره كوردهوه.
4. بريني موچه كرپي پوزانه ي ليده برپت كه له روظيك كه متر نه بيت وه له ده روظ زياتر نه برپت.
5. كه مكردهوه ي موچه به برپي 10% له موچه ي مانگانه ي بو شه ش مانگ كه متر نه بيت وه له ساليكيش زياتر نه بيت.
6. دابراندن (فصل) ته م سزايه به پي ليكولنه وه ده كرپت له ژير ده سلاتي سهروكي زانكوه.
7. له ههر كاريكي نه شياو به پي جوړي كاره كه سزاكه ي ئاراسته ده كرپت به مهرجيك ته گهر دووباره كرايه وه ته وه زانكوه بوي هه يه سزايه كي توندتر وه رگريپت.
8. ته گهر هه له به كي كار بكرپت له سهر ژياني مرؤفايه تي بكه وپت يان له سهر ناوبانگي زانكوه بكه وپت ته وه سزاكه ي له خالي (4) كه متر نه بيت.
9. ده سلاتي سزاكان:
  - a. ده سلاتي سهروكي زانكوه بو گشت سزاكان هاتوو.
  - b. ده سلاتي ياريدده ري سهروكي زانكوه تاكو سزاي بريني موچه ي (4).
  - c. ده سلاتي سهروك به ش ده توانپت تاكو خالي (3) بيت.
  - d. سپنه وه ي سزا به پي ته م خشته ييه ي خواره وه ده بيت.

پله ي سزا	كاتي سپنه وه
2	يهك سوپاس و پيزانيني سهروك به ش
3	دوو سوپاس و پيزانيني سهروك به ش
4	يهك سوپاس و پيزانيني ياريدده ري سهروكي زانكوه
5	يهك سوپاس و پيزانيني سهروكي زانكوه

18. كوتاي گريپه ست:

له كاتي كوتا هينان به گريپه ست ي كارمهند يا خود دابراندني له بهر ههر هوكاريك بيت له لايهن زانكوه يان له لايهن كارمهند خو يه وه، كارمهند بهر پرسيا رپتي ههر هه له يهك له ته ستو ده گريپت كه له كاتي ميژووي كاركردن له زانكودا كرديپتي.

19. هه له ي سزادان:

ته نجامداني هه له له سهروو بو خواروو به هه مان ئاست سزا ده درين.

تبييني /

ههر كارمهنديك فه رماني بو ده رچوو له سهروو خو يه وه ته وه فه رمانه لايهني هه له يي تي دا بوو له روانگه ي سياسته تي زانكوه كارمهند بوي هه يه به نوسراو رووني بكا ته وه بو سهروو خو يي لايهني هه له كه ته گهر سهروو خو يي جه ختي كرده وه له جيپه جيپه كوردي ته وه بهر پرسه كه بهر پرسيا ر ده بيت له بهر ده م زانكوه و ياسادا.

20. پاداشت

1. وەك ھاتووہ لەم نامیلکە بەدا کاری فەرمی (8)ی بەیانی تا (4)ی ئیوارە ی دەبیت جگە لە رۆژانی پشوو، دوای ئەم کاتە مافی ئەوہی ھە یە بۆ ھەر کاتژمێرێک قەرەبوو بکریتەوہ بەکات وە ئەمەش لەسەر داواکاری بەرپرسی راستەوخۆ دەبیت.
2. لە کاتی کدا ئەگەر کارمەند لە بواری کارەکە ی خۆیدا داھێنانێکی کرد کە سوودمەند بوو بۆ زانکۆ لە رووی ماددی و دارایی ئەوا بەرپرسی یە کەم دەبیت بەرزی بکاتەوہ و پێشنیار بکات بۆ یاریدەدەری سەرۆکی زانکۆ بۆ کاروباری کارگێری و دارایی بۆ پاداشت کردن لە لایەن سەرۆکی زانکۆوہ بە بری (50,000) دیناری عێراقی کەمتر نەبیت وە (250,000) دیناری عێراقی زیاتر نەبیت ئەمە بۆ مامۆستانیان ناگرتەوہ.
3. پاداشتنی سوپاس و پێزانین ھەر وەك لەم خشتەبیە ی لای خواریوہ روونکراوہ تەوہ لە ماوہ ی سالتیکدا:

بەری پارە	مۆلەت	سوپاس و پێزانین
پنج رۆژ مۆچە	پنج رۆژ	چوار سوپاس و پێزانین سەرۆکی زانکۆ
دوو رۆژ مۆچە	دوو رۆژ	شەش سوپاس و پێزانینی یاریدەدەری سەرۆکی زانکۆ
یەك رۆژ مۆچە	یەك رۆژ	ھەشت سوپاس و پێزانین سەرۆك بەش (زانستی و کارگێری)

ھەموو سوپاس و پێزانینیکی سەرۆکی زانکۆ مانگێک لە ئاستەکانی پیشی دەخات بەمەرجێک لە سۆ سوپاس و پێزانین زیاتر نەبیت لە سالتیکدا. کارمەند بۆی ھە یە لە تیوان خالی پاداشت و خالی سەرۆتر ھەلبژیریت.

بەشى سېيەم: رېنمايىھە كان

بېرگەى A: كارتى ناسنامەى زانكۆ

1. پېنساھى زانكۆ كارناسانیت بۆ دەكات لە سوود وەرگرتن و رېگەپېدان بە خزمەتگوزارییەكانى زانكۆ وەك:
  - a. چوونە ناو بەشەكانى زانكۆ بەشى وەرزش و چالاکىيە كۆمەلایىيەتیەكان.
  - b. ھۆلى نەمیش كردن
  - c. كىتەبخانە
  - d. پاركى ئۆتۆمبیل
2. كارمەند مافى وەرگرتى ناسنامەى ھەيە دوای واژۆكردنى گریبەستى كار (گریبەستى جیگیر: واتە تىپەراندىنى ماوھى تىست).
3. كاتىك كارمەند ناسنامەى وون دەكات، دەبیت لە پۆژنامەى فەرمییدا بانگەوازی بۆ بكات و خەرجى بانگەواز و دەرھیتانی پېنساھى نوى بگریتە ئەستۆ.
4. بۆ دەرھیتانی ناسنامە پېويستە كارمەند ئامادەبیت زانیارییەكانى بنېردریت بۆ دەزگای پەيوەندیدار لە دەرھوى زانكۆ. ناسنامەى كارمەند بە يەكینك لە موجوداتى زانكۆ دادەنریت ھەربۆیە وەرگرتن و رادەستكردنەوھى بە واژۆ دەبیت، كارمەند دەبیت پارێزگارى ناسنامەكەى بكات و ھەردەم ھەلگری بېت، لە ناو بردن و دراندنى ناسنامە تەواوى بەرپرسیاریتی كارمەندە.
5. ھەموو بەشداربووان و فێرخوازان كە بەردەوامن لە خویندن لە زانكۆدا پېويستە ھەلگری ناسنامەى زانكۆى كۆمار بۆزانست و تەكنەلوجیا بن.

بېرگەى B: رېنمايىھە كانى كارمەند بە دەوامى تەواو

1. مەرچە بنەپەتییەكان: لە گریبەستدا ھەموو ھەلومەرجەكانى كارمەند دەستەبەر دەكریت، لە پۆژى دەست بەكاربوونى كارمەندەوھ لە زانكۆ، ھەروھە باس لە ھەموو ئەو پېداوستانە دەكات كە كارمەند دەبیت پېشكەشى بە زانكۆى بكات بە پېی یاسای كارى عېراقى.
2. رادەستى و بەرپرسیاریتی: ھەموو كارنامەى كارمەند ئەرك و بەرپرسیاریتییەكانى كارمەند دەخاتە بەرچا، ھەرچەندە كارنامە بە پېی پېداوېستى زانكۆ بەردەوام لە گۆرانددا دەبیت ئەمەش دوای گەفتوگۆ كردن لە سەر گۆرانكارىیەكان.
3. رېكەوتى دەست بەكاربوون: رۆژى دەستبەكاربوونى كارمەندە لە گریبەستەكەى زانكۆدا دیاریدەكریت.
4. پیدانى مووچە: مووچەى مانگانە دەدریت لە پۆژى كۆتایى ھەموو مانگیكدا بەدەر لەكاتى ناھەموواری دارابى زانكۆ، ئەگەر ھاتوو پۆژى كۆتایى مانگ پشوو فەرمى بوو ئەوا رۆژىك پېش پشوو مووچە دەدریت، پېش وەخت كارمەند لە پۆژى پیدانى مووچە ئاگادار دەكریتەوھ.
5. پشووھە فەرمیەكانى زانكۆ بریتىيە لە:

- جەژنى رەمەزانى پېرۆز
- جەژنى قوربانى پېرۆز
- یادى نەورۆز
- سەرسالى نوئ
- سەرى سالى كۆچى (یەكى محرم)
- یەكى ئایار
- ھەر رۆژىك بارودۆخى پارێزگا ناھەمووار بېت بە بریارى سەرۆكى زانكۆ دەكریت.
- رېكەوتى جەژنى رەمەزان و جەژنى قوربان و سەرى سالى كۆچى لە سالىكەوھ بۆ سالىكى تر جیاوازه، لەو كاتەدا لەلایەن بەشى كارگېرى و سەرچاوەمرۆییەكان كارمەندان ئاگاداردەكریتەوھ لە پۆژى دەست پېكردن و كۆتایەتتى پشووھەكە.
- ئەگەر پشووھەكان بکەونە پۆژانى كۆتایى ھەفتە ئەوا بە پۆژانى كار فەرهەبووى ناکریتەوھ

- ئەگەر پۇۋىكى كار بىكەۋىتە نىۋان دوو پۇۋى پشوو، ئەوا بە پشوو فەرمى دانانرېت بەلام ئەكرېت كارمەند ئەو پۇۋى ۋەك مۇلەت ۋەربگرېت دواتر بە پۇۋىكى كار قەرەبووبىكرېتەۋە ياخود ۋەك مۇلەتى ئاسابى بۇ ئەژماربىكرېت.
- 6. مۇلەتى سالانە: كارمەند مافى 20 پۇۋى پشوو ھەيە، ئەۋىش دواى رەزامەندى بەرپرسەكەى و بەفەرمى ناساندنى مۇلەتەكەى، كارمەند قەرەبووى مۇلەتى كەلكەبوو ناكرىتەۋە.تەنھا لەھەندىك بارى تايىتەيدا نەبېت (ۋەك دەست لە كاركىشانەۋەبە پىي رېنمايىكان)،
- 7. دەست لەكاركىشانەۋە: كارمەند دەبېت ماۋەى مانگىك (30 رۇژ) بە زانكۆ بدات (لە رۇژى دەست لەكاركىشانەۋەبە) پىش ئەۋەى زانكۆ جىيەئىلى. لە ھەمان كاتدا زانكۆ دەبېت ماۋەى 30 رۇژ بدات بە كارمەند بەر لە ھەلەۋەشاندنەۋەى گرېبەستەكەى.
- 8. رېسا و رېنمايى سزاكانى زانكۆ جىيەجى دەكرېت لە كاتى پىشېلكارىدا.
- 9. سكالآ: كارمەند بۇى ھەيە سكالآى خۇى بكات لە كاتى پىشېلكارى ئەۋەى پەيوەندى ھەيە بە بەھاۋ ئازادى و ئەركەكانىيەۋە.
- 10. بنەما ئاكارىيەكان: كارمەند دەبېت پابەند بېت بە بەھا ئاكارىيەكان و مافە رەوا كراۋەكانەۋە كە واژۇى كروە لەسەرىيان.
- 13. پاراستنى نەپتېيەكان: لە دەرەۋەى زانكۆ كارمەند دەبېت رېز لە كەلتورى زانكۆ بگرېت كاتىك كە كارىكى لاۋەكى دى بە ئەنجام دەگەيەنېت بەپىي پىۋەرەكانى پىكدادانى بەرژھوۋەندى.
- 14. پىكدادانى بەرژھوۋەندى: كارمەند دەبېت نەپتېيەكانى زانكۆ بپارېزىت لە كاتى پەيوەست بوونى بە ئەركى لاۋەكىيەۋە لە دەرەۋەى زانكۆ.
- 15. جگەرە كېشان: زانكۆ پابەندە بە قەدەغەكردى جگەرە كېشان، ھەر بۇيە لە ناۋ ھەرەمى زانكۆدا جگەرە كېشان قەدەغەيە.
- 16. سەلامەتى و تەندروستى: زانكۆ بە تەۋاۋى پابەندە بە سەلامەتى و تەندروستى كارمەندەكانىيەۋە، ئەركى كارمەندە لە ناۋ زانكۆ و دەرەۋەى زانكۆ پارېزگارى بكات لە سەلامەتى و تەندروستى خۇى ھەرۋەھا پارېزگارى لە ھاۋكارەكەى بكات لە كاتى جىيەجىكردى ئەركەكانى زانكۆ.
- 17. بەكارھېنانى زانىارىيەكان: كارمەند دەبېت پابەند بېت بە رېسا و رېنمايىەكانى زانكۆۋە سەبارەت بە بەكارھېنانى زانىارىيەكان
- 18. خاۋەندارېتى: كارمەند لە ئەنجامى جىيەجى كرىدى گرېبەستدا، ھەندىك داتا و زانىارى و راپۇرت بەرھەم دېنېت كە مافى خاۋەن دارىتيان دەگەرېتەۋە بۇ زانكۆ، ئەركى سەرشانى كارمەندە كە تەۋاۋى ئەو بەرھەمانە بگېرېتەۋە بۇ زانكۆ پىش تەۋاۋ بونى گرېبەستەكەى جگە لەۋەى كە كارمەند دواى كۇتايى ھاتى گرېبەستەكەى دەبېت تەۋاۋى ئەستۋ پاكى بكات سەبارەت بە رادەستكرىدەۋەى ھەموو كەل و پەلى زانكۆ كە لە ئەستۋىدايە.
- 19. گۇرانى ھەلومەرجهكان: ھەموو ئەو بپارىانەى لە ئەنجامى گۇرانى ھەلومەرجهى گرېبەستى كارمەنددا دېنە پىش گىفتوگۇى لە بارەيەۋە بىكرېت لەگەل خۇدى كارمەندا بەۋەى كە ھاتوۋە لە پەپرەۋە نامەى كارمەنددا.

بېرگەى C: لىژنەى بەدواداچوون (رېنمايى دامەزراندن)

- بە مەبەستى دامەزراندنى ھەر كارمەندىك لە ھەر بەشېك پىۋىستە بەرپۆۋەبەرى بەشەكە فۇرمى (R1 – 310) تايىت بە داۋاكارى دامەزراندنى كارمەند پربىكاتەۋە.
1. دواتر سەرۋكى زانكۆ (يان جىگرەكەى) لىژنەيەك پىكدىن بۇ پروسەى ھەلېژاردن و چاۋپىكەۋتن و پىشگىرى كرىن كە سى ئەندام بېت بەشى كارگىرى و سەرچاۋەمرۇبىيەكان و نوئىنەرى ئەو نوسىنگەيىەى كە كارمەندى پىۋىستە لەگەل نوئىنەرىكى بى لايەن.
  2. پىۋىستە لە فۇرمەكەدا بەرپۆۋەبەر ھەموو ئەو مەرج و داۋاكارىانە بە ووردى دەستىشان بكات كە بە پىۋىستى دەزانىت لە كارمەندەكەدا ھەبېت.
  3. پىۋىستە فۇرمەكە بە واژۇ كراۋى بگەرېندىتەۋە بۇ بەشى كارگىرى و سەرچاۋە مرۇبىيەكان بۇ ئەنجام دانى كارى پىۋىست.
  4. دەبېت بە پىي مەرجهكانى بەرپۆۋەبەرى بەش (CV) و فۇرمى زانىارىيەكان لەبەشى كارگىرى و سەرچاۋە مرۇبىيەكان جىابىكرېتەۋە و بدرىتە دەست لىژنەى ھەلېژاردن بۇ دىارى كرىنى گونجاۋ ترين كاندىد.
  5. پاش ئەۋەى لىژنە گونجاۋترين كاندىد ھەلېژارىت پىۋىستە بەشى كارگىرى و سەرچاۋە مرۇبىيەكان ئاگاداربىكاتەۋە لە رۇژو كاتى چاۋپىكەۋتن بەمەبەستى پەيوەندىكرىن پىيانەۋە.
  6. پىۋىستە بەشى كارگىرى و سەرچاۋە مرۇبىيەكان كارناسانى بكات لە دەستىشانكرىنى كات و جىگەى چاۋپىكەۋتن و پەيوەندىكرىن بە كاندىدەكانەۋە بۇ ئامادەبوونىان.

7. پېويستە ھەموو پېداۋىستىيە كانى چاۋپىكەوتن ۋەك (Computer Test , General English Test) لەلايەن بەشى كارگىپرى و سەرچاۋە مەۋىيە كان و بەشى IT ۋە ئامادە بىرگىت ۋە ھەندىك تىستى تر لەلايەن نوسىنگەى ژمىريارى ۋە ھەندىك تىستى تايىت بە (Database).
8. لەدۋاى ئەنجام دانى چاۋپىكەوتن دەپت بەشى كارگىپرى و سەرچاۋە مەۋىيە كان دۆسيەك بىكاتەۋە بۇ ئەۋ پالئوۋرەۋەكە تا ئەۋ كاتەى بېبارى كۇتاي دامەزراندنى يان دانەمەزراندنى دەدرېت.
9. پېويستە لەكاتى دانەمەزراندنى ھەرپالئوراۋىك (CV) يان فۇرمى زانباريەكەى لە بەشى كارگىپرى و سەرچاۋە مەۋىيە كان ھەلبىگىرېت بۇ رۇژو كاتى پېويست.

بىرگەى D: رېئىمايى چاۋپىكەوتن

1. لەكاتى چاۋپىكەوتن لەگەل ھەر كاندىدېك پېويستە پىشتەر كاندىد ئاگادار كرابىتەۋە لە رۇژو كاتى دىبارىكراۋى چاۋپىكەوتنەكە.
2. لەكاتى ئامادەنەبوۋنى كاندىد لە ۋادەى دىبارى كراۋى خۇيدا پېويستە چاۋپىكەوتنى كاندىد دۋابىرېت.
3. ھەر دۋاكەۋىتتىك كاندىد لە كاتى تەرخانكراۋ بۇ چاۋپىكەوتنى دەپتە ھۇى كەم كىردنەۋەى ھەلى ۋەرگرتى.
4. رۇژىك پىش ئامادەبوۋنى كاندىد دەپت بەشى كارگىپرى و سەرچاۋە مەۋىيە كان لىژنەى چاۋپىكەوتنى تايىت بە ھەلسەنگاندنى ئەۋ كاندىدە ئاگادار بىكاتەۋە.
5. كاندىد ھەلدەبۇرېت بە پىي تىستە كان و كۇى نمرەى چاۋ پىكەوتن ۋەك لاي خوارەۋە:
  - a. تىستى گىشتى (پرسىارە گىشتىيە كان)
  - b. تىستى زمانى ئىنگلىزى
  - c. تىستى بەكارھىنانى كۇمپىوتەر
  - d. تىستى پىسپۇرىكەى (بە پېويستى بەشەكە)
6. پېويستە (CV) و فۇرمى زانبارى كاندىدە كان ئامادەبىرېن و ۋىنەى لىدېرېتە ئەندامانى لىژنە.
7. لەدۋاى تەۋاۋوبوۋنى چاۋپىكەوتن پېويستە كاندىد ئاگادار بىرېتەۋە كە لەلايەن زانكۇ ۋە پەيوەندى پىۋەدەكېتەۋە لەكاتى سەرەكەوتنى لە چاۋپىكەوتنەكەدا.
8. لىژنەى چاۋ پىكەوتن بۇى ھەپە دۋاكارى دىكەى ھەپتە لە كاندىد بۇ مەبەستى چىرەندەۋەى ھەلبۇاردن گەر كىبىرېكەى نىۋان كاندىدە كان چىرەۋەۋە.

بىرگەى E: رېئىمايى مۇلەت ۋەرگرتن

1. كارمەند بە گىرېستى زىاتر لە سالىك، تەنھا (70) كاتىمىر لە مۇلەتى (ئاسايى) كەلەكەبوۋى سالىكەى بۇ ئەژمار دەكرېت لە گىرېستى سالى نويدا. مۇلەتى كەلەكەبوۋى نەخۇشى ئەژمار ناكىت بۇ سالى ئايندە.
2. بەرېۋەرە كان مافى 24 رۇژ مۇلەتى ئاسايان ھەپە لە سالىكدا ۋە ماۋە رۇژىك مۇلەتى ئاسايى رۇژانە بۇى ئەژمار دەكرېت بە 0.46 كاتىمىر كە 7 كاتىمىردا، ۋە 10 رۇژ بۇ مۇلەتى نە خۇشى كە بە 0.19 كاتىمىر كە رۇژانە ئەژمار دەكرېت.
3. كارمەند مافى 20 رۇژ مۇلەتى ئاسايان ھەپە لە سالىكدا، ۋە ماۋە 20 رۇژىك مۇلەتى ئاسايى رۇژانە بۇى ئەژمار دەكرېت بە 0.36 كاتىمىر كە 7 كاتىمىردا، ۋە 10 رۇژ بۇ مۇلەتى نە خۇشى كە بە 0.19 كاتىمىر كە رۇژانە ئەژمار دەكرېت.
4. بۇ كارمەند دەۋامى ناتەۋاۋ بەپىي رىژھى دەۋامى مۇلەتى بۇ ئەژمار دەكرى، نمونە ئەگەر 4 كاتىمىر دەۋام بىكات رىژھى نىۋ مۇلەت ئەژمار دەكرېت.
5. كارمەند لە كاتى مۇلەتى بىن موۋچە بۇ ماۋەى زىاتر لە 7 رۇژ، ئەژمارى مۇلەتى رۇژانەى رادەگىرى.
6. لە ئەژمار كىردنى مۇلەتدا سال 12 مانگە، مانگ 30 رۇژ ۋە 7 كاتىمىرە.
7. مۇلەتى كەمتر لە نىۋ كاتىمىر (سى خولەك) نادى.
8. سىستەمى ئەژمارى مۇلەت تەنھا كاردەكات لەسەر دوو خانەى سەدى (دۋاى سفر).
9. كارمەند لە ماۋەى تىستدا (راھىنان)، مۇلەتى بۇ كەلەكە نايىت بەلام مافى ۋەرگرتنى مۇلەتى نەخۇشى ھەپە ۋە لە ھەرچارىكدا پېويستە راپۇرتى پىشكى پىشكەش بە زانكۇ بىكات.
9. كاتىمىرى زىادەى كار كىردن بۇ كارمەند ئەژمار دەكرى لەسەر مۇلەتى ئاسايى (دۋاى پىشتىگىرى بەرپرسەكەى).
10. كارمەندى غايىب بىن مۇلەت سزاكەى داگرتنى مۇلەتتەى بە رىژھى يەك بەرامبەر بە سى (بە مەرجىك لە 20% مۇلەتى كەلەكەبوۋى تىنەپەرى، ئەگەر نا سزى دى كە دەسەپىنرى).

11. كارمەند ھاندەدرىڭ كە مۆلەتى رىڭكەپىدراوى خۇي ۋە رېگىرى، چۈنكى لەسەر قەرەبووى دارابى ناكىتتە ھە كەلەكەبوونى مۆلەتى ئاسايى سالانە.
12. ھەموو كارمەندىڭ پىيوستە رۆژىڭ يېشىر (24 كاتمىر) بەرپۆبەرەكەي ئاگادار بىكاتە ھە لە پىيوستى ۋە رىگرتى مۆلەت بۇ رۆژى داھاتوو. پىيوستە بەرپۆبەرى بەشەكان رەزامەندى مۆلەت نەدەن بە كارمەندەكانىان تا لە بوونى رەسىدىان دىنيا نەبن.
13. پىيوستە بەرپۆبەرى بەشەكان ئاگادارى رەسىدى مۆلەتى كارمەندەكانىان بن (دەتوانن پەيوەندى بىكەن بە بەشى كارگىرى ۋە سەرچاۋە مەۋىيەكانەنە ھە بۇ ئەم مەبەستە).
14. پىيوستە ھىچ بەرپۆبەرىڭ رەزامەندى نەدات لەسەر پىدانى مۆلەت بە كارمەندەكەي لەرىگەي ھىلەكانى پەيوەندى ھە لەكاتى ئامادە نەبوونى خۇيدا. تە نھا لەكاتى زۆر پىيوستە، بەرپۆبەرىڭ دەتوانن رەزامەندى بىدەن بە ۋە جۆرە مۆلەتە (ئەگەر كارمەند رەسىدى مۆلەتى ھەبوو).
15. پىيوستە خاۋەن مۆلەت فۆرمى تايىبەت (L1 - 311) بە ۋە رىگرتى مۆلەت پىبىكاتە ھە ۋە ناۋ ۋە پۇست ۋە بەش ۋە جۆرى مۆلەت ۋە ماۋەي مۆلەتى خايەنراۋ دىارى بىكات.
16. پىيوستە خاۋەن مۆلەت لەكاتى ۋە رىگرتى مۆلەت دا جىگىرىڭ دەستىشان بىكات لە شوپنەكەي بە مەبەستى بەردەۋامى كارو بارى زانكۆ لە ماۋەي ئامادەنەبوونى. (لەكاتىڭدا كارمەند جىگىرى نەبوو دەتوانرى لە فۆرمى مۆلەتدا ئاماژى پىبىدرى).
17. جىگىرى كارمەندى مۆلەت دراۋ تەنھا كارەكانى رۆژانەي ناۋبراۋ دەگرىتە دەست، مەرج نىە دەسەلاتە كارگىرى ۋە دارابىيەكان بىگىرئە ئەستۆ.
18. پىيوستە فۆرمى مۆلەت ۋاژۆي خاۋەن مۆلەت ۋە بەرپىرى راستەۋخۇي كارمەند ۋە جىگىرەۋەي خاۋەن مۆلەتى لەسەر بىت.
19. نايىت ھىچ كارمەندىڭ داۋاي مۆلەت بىكات لەكاتى تەۋاۋ بوونى رەسىدى مۆلەتى ئاسايى سالانەي خۇي

بىرگەي F: رېۋشۋىنەكانى سىكالكردن

1. ھەنگاۋەكانى سىكالكردن بۇ كارمەند:
  - a. كارمەند دەبىت بە فۆرمى تايىبەت سىكاللا پىشكەش بە بەرپىرسەكەي بىكات.
  - b. دواتر كارمەند دەبىت چاۋەرىن رىنمايى بىت ئەۋەي پەيوەندى ھەيە بە كەيسەكەيەۋە.
  - c. بەرپىرى كارمەند دەبىت كار لەسەر فۆرمى سىكاللا بىكات ۋە ھەنگاۋى پىيوست بىت بۇ چارەسەرى شىۋاۋ دور لە بەرپىدانى كىشەكە.
  - d. گەر پىيوستى كرد بەرپىرى كارمەند داۋا بىكات بە پىكەپىننى لىژنەي بە داۋا چوون بۇ چارەسەرى كىشەكە (دوا ۋە رىگرتى رەزامەندى سەرۋكى زانكۆ).
  - e. زانكۆ لىژنەي تايىبەت دادەمەزىنپىت بۇ لىكۆلپنەۋە (بە پىي ئاستى پۇست)
  - f. لىژنەي رىكخراۋ دەبىت لە ماۋەي 15 رۆژدا ھوكمەكانى خۇي دەربىكات، ئەۋەي پەيوەندى ھەيە بە كەيسەكەۋە.
  - g. دواتر ھوكمەكانى لىژنەكە لەسەر كەيسكە لە جىي ھوكمى زانكۆ دەبىت.
2. ھوكمەكانى زانكۆ بۇ پىشلىكارى كارمەند ۋەك ھاتوو لە سزاكان.

بىرگەي G: بەرنامەي ئاشنابوون بۇ كارمەندى نوي

1. ناردنى نامەي بەخىر ھاتن بۇ كارمەند لە لايەن بەرپىرسەكەيەۋە، كە تىپايدا كارنامەي كارمەند (ئەركەكانى) روون كراپىتەۋە.
2. رىگەدان بە كارمەند تا پەيرەۋنامەي كارمەند بخوئىنپتەۋە لەگەل دۆكۆمىنتەكانى سەبارەت بە بەرىكەۋوتى بەرژھوۋەندىيەكان، پاراستنى نەپنى ۋە بەھا ئاكارىيەكان.
3. ھىنانى ئەم دۆكۆمىنتانەي لاي خوارەۋە لە لايەن كارمەندەۋە بۇ بەشى كارگىرى ۋە سەرچاۋە مەۋىيەكان:
  - a. كۆپى ناسنامە، رەگەز نامە، كۆدى ئاسايش.
  - b. وپنەي ئەسلى پرونامەي كارمەند.
  - c. دوو وپنەي فۆتۇگرافى كارمەند.
  - d. نامەي پىشتىگىرى خاۋەن كارى پىشوو (گەر ھەبىت).
4. خوئىندەۋەي گرىبەستى تايىبەت بە كارمەند.
5. ناساندنى كارمەند بە كارمەند ۋە ئەندامانى زانكۆ.

6. نەخشە و جوگرافىيەي كەمپى زانكۆ بە كارمەند بناسىرئىت ناساندنى.
7. ژمارە تەلەفونى پىويستىيەكان بدريئت بە كارمەند.
8. فېركردن كارمەند لەسەر سىستەمى بە كارھىنەنى كۆمپىوتەر، ئىنتەرنېت و ئىمېل تايبەت بە زانكۆ.
9. پىشانەنى كارمەند بە جىگاۋ رىگاۋ كارکردنى لە ناو زانكۆ.
10. ئاشناکردن كارمەند بە ھەنگاۋەكانى سەلامەتى لە كاردا.
11. تەرخانکردنى جىگاۋ ۋەستانى ئۆتۆمۆبىلى كارمەند (گەر ھەبوو).
12. كارمەند دەبىئت ۋاژۇ بكات لەسەر فورمى (OR 1-310) ئاشناپونى تەۋاۋى ھەبىئت بە زانكۆ و كۆمەلگەي زانكۆ.

تېيىنى / ئەم نامىلكەيە سالانە پىداچوونەۋەي بۆ دەكرىت بە پىي پىويست گۆرانكارى تىدا دەكرىت.